

Sosiaalityöntekijäin
liitto ry

EETTINEN OHJEISTO

1. TARKOITUS JA SOVELTAMINEN

Sosiaalityöntekijäin liiton eettinen ohjeisto määrittelee sosiaalityöntekijän ammatillisen toiminnan arvot, periaatteet ja vastuut. Se täydentää lainsäädäntöä sekä kansainvälisiä ihmisoikeussopimuksia, mutta ei korvaa niitä.

Ohjeisto koskee kaikkia Sosiaalityöntekijäin liiton jäseniä riippumatta työtehtävistä, työnantajasta tai organisaatiotasosta. Suosittelemme siihen tutustumista myös opiskelijoille sosiaalityön ammatillisen ytimen ymmärtämiseksi.

2. SOSIAALITYÖN ARVOPOHJA

2.1 Ihmisarvo ja ihmisoikeudet

1. Jokaisella ihmisellä on ehdoton ja jakamaton ihmisarvo, joka ei riipu kyvyistä, elämäntilanteesta, terveydestä, iästä, taloudellisesta asemasta, rodusta, uskonnosta, sukupuolesta, poliittisesta tai muusta mielipiteestä, seksuaalisesta suuntautumisesta, käyttäytymisestä, syntyperästä tai muista tekijöistä.
2. Sosiaalityöntekijä sitoutuu suojelemaan ja edistämään asiakkaiden ja yhteisöjen ihmisoikeuksia.
3. Asiakkaita kohdellaan kunnioittavasti ilman nöyryyttämistä, moralisoimista tai leimaamista.

2.2 Sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja yhdenvertaisuus

1. Sosiaalityöntekijä edistää aktiivisesti yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja syrjinnän vastaista työtä yksilö-, yhteisö- ja rakenteellisella tasolla.

2. Erityistä huomiota kiinnitetään haavoittuvassa asemassa olevien, vähemmistöihin kuuluvien ja moniperusteisesti syrjityn väestön asemaan.

3. Sosiaalityöntekijä tunnistaa vallan ja etuoikeuksien epätasaisen jakautumisen ja pyrkii purkamaan syrjiviä rakenteita.

2.3 Ammatillinen integriteetti ja vastuullisuus

1. Sosiaalityöntekijä toimii rehellisesti, avoimesti ja johdonmukaisesti, eikä käytä asemaansa väärin.

2. Päätökset perustuvat ajantasaiseen tutkimustietoon, ammattitaitoon, lakiin ja eettiseen harkintaan.

3. Sosiaalityöntekijä tunnistaa oman toimivaltansa ja vastuunsa sekä tuo näkyväksi tilanteet, joissa resurssit tai rakenteet estävät lain ja ammattieettisten velvoitteiden toteutumisen.

2.4 Osallisuus, yhteisöllisyys ja ekososiaalinen kestävyys

1. Sosiaalityöntekijä vahvistaa asiakkaiden ja yhteisöjen osallisuutta, vaikuttamismahdollisuuksia ja pätevyyttä määritellä omia tarpeitaan.

2. Työssä huomioidaan ihmisten, yhteisöjen ja ympäristön välinen keskinäisriippuvuus sekä ekososiaalinen kestävyys.

3. Työtä tehdään yhdessä asiakkaiden, omaisten, kokemusasiantuntijoiden sekä muiden ammattilaisten kanssa.

3. SOSIAALITYÖNTEKIJÄN VASTUU ASIAKASSUHTEESSA

3.1 Kunnioitus, kohtaaminen ja vuorovaikutus

1. Sosiaalityöntekijä rakentaa vuorovaikutussuhteita, jotka perustuvat luottamukseen, myötätuntoon ja dialogiin.
2. Asiakkaita kohdataan tasavertaisina toimijoina, ei pelkkinä palvelujen käyttäjinä tai toimenpiteiden kohteina.
3. Asiakkaan kokemus omasta tilanteestaan otetaan vakavasti ja kuullaan aktiivisesti.

4. Sosiaalityöntekijä välttää ammattikielen, diagnoosien tai luokitusten käyttöä tavalla, joka esineellistää tai leimaa asiakasta.

3.2 Itsemääräämisoikeus ja autonomia

1. Sosiaalityöntekijä tukee asiakkaan itsemääräämisoikeutta ja toimintakykyä aina, kun se on mahdollista ja turvallista.
2. Asiakas osallistuu omaa elämäänsä koskevien päätösten valmisteluun ja tekemiseen: vaihtoehdot, riskit ja seuraukset selitetään ymmärrettävästi.
3. Itsemääräämisoikeutta voidaan rajoittaa vain lain perusteella ja mahdollisimman vähän rajoittavin keinoin, asiakkaan ihmisarvoa kunnioittaen.

3.3 Suostumus ja tiedonsaanti

1. Asiakkaan informoitu suostumus hankitaan aina, kun se on työn luonteen puolesta mahdollista.
2. Asiakkaalle annetaan ymmärrettävää tietoa oikeuksista, velvollisuuksista, käytettävistä menetelmistä, tietojen käsittelystä sekä muutoksenhakukeinoista.
3. Haavoittuvassa asemassa olevien asiakkaiden kohdalla kiinnitetään erityistä huomiota siihen, että tieto on saavutettavaa (esimerkiksi kieli, aisti- ja kognitiiviset rajoitteet, kulttuuriset tekijät).

3.4 Luottamuksellisuus ja tietosuoja

1. Sosiaalityöntekijä noudattaa tiukkaa salassapitoa ja käsittelee asiakastietoja vain työtehtävän edellyttämässä laajuudessa.
2. Asiakkaalle kerrotaan selkeästi, mitä tietoja kerätään, mihin niitä käytetään ja keille niitä voidaan luovuttaa lain nojalla.
3. Luottamuksellisuutta ei saa käyttää perusteena olla puuttumatta asiakkaan tai muiden vakavaan vaarantumiseen – lain asettamat ilmoitusvelvollisuudet ja suojeluvelvoitteet otetaan vakavasti.

3.5 Suojaaminen, velvollisuus puuttua ja haitan välttäminen

1. Sosiaalityöntekijä pyrkii ehkäisemään vahinkoa, kärsimystä ja oikeuksien loukkaamista sekä yksittäisten asiakkaiden että laajemman väestön tasolla.
2. Lapsiin, vammaisiin, ikääntyneisiin ja muihin erityisessä haavoittuvuudessa oleviin kohdistuvan väkivallan, kaltoinkohtelun ja

riiston merkit otetaan aina vakavasti, ja tilanteisiin puututaan viivyttämättä lainsäädäntöä noudattaen.

3. Sosiaalityöntekijä ei hyväksy eikä tue toimintatapoja, jotka nöyryyttävät, rankaisevat tai uhkaavat asiakkaita – ei myöskään organisaation, resurssipaineiden tai kollegiaalisen paineen nojalla.

3.6 Kulttuurinen, kielellinen ja sukupuolisensitiivisyys

1. Sosiaalityöntekijä tunnistaa oman taustansa ja ennakkoluulojensa vaikutuksen työhön ja pyrkii aktiivisesti purkamaan stereotypioita.
2. Asiakkaan kielellinen, kulttuurinen, uskonnollinen ja katsomuksellinen tausta sekä sukupuoli-identiteetti ja seksuaalinen suuntautuminen huomioidaan kunnioittavasti.
3. Asiakkaalla on oikeus tulla puhutelluksi itse valitsemallaan nimellä ja pronomineilla sekä saada palvelua mahdollisuuksien mukaan omalla kielellään.

4. VASTUU YHTEISKUNNASTA

4.1 Epäkohtiin puuttuminen ja rakenteellinen vaikuttaminen

1. Sosiaalityöntekijä tunnistaa, dokumentoi ja tuo esiin sosiaalihuollon ja yhteiskunnan rakenteellisia epäkohtia, jotka heikentävät asiakkaiden oikeuksien toteutumista.
2. Työntekijä käyttää ammattitaitoaan vaikuttaakseen sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla lainsäädäntöön, sosiaalipolitiikkaan ja palvelujärjestelmään.
3. Sosiaalityöntekijä osallistuu julkiseen keskusteluun, tutkimus- ja kehittämistoimintaan sekä järjestöyhteistyöhön edistääkseen sosiaalista oikeudenmukaisuutta.
4. Vaikuttamistyö voi olla paikallista, alueellista, valtakunnallista tai kansainvälistä.

4.2 Taloudelliset paineet ja resurssit

1. Talous- ja resurssipaineet eivät oikeuta epäeettistä tai lainvastaista toimintaa.
2. Sosiaalityöntekijä tuo näkyväksi tilanteet, joissa resurssivaje vaarantaa asiakkaiden oikeudet, turvallisuuden tai työn laadun sekä dokumentoi

ne johdon, valvontaviranomaisten ja tarvittaessa julkisen keskustelun käyttöön.

4.3 Whistleblowing ja suojele

1. Sosiaalityöntekijällä on eettinen velvollisuus raportoida vakavista epäkohdista, asiakasturvallisuuden vaarantumisista, väärinkäytöksistä tai laittomista käytännöistä, jotka uhkaavat asiakkaiden tai työntekijöiden oikeuksia.
2. Sosiaalityöntekijäin liitto tukee jäseniä, jotka ilmoittavat epäkohdista ja asiakasturvallisuuden vaarantumisesta ammattietiikan ja lainsäädännön mukaisesti.

4.4 Globaalit vastuut

1. Sosiaalityöntekijä ymmärtää, että eriarvoisuus, ilmastokriisi, pandemiat, konfliktit ja siirtolaisuus ovat globaaleja ilmiöitä, joihin on vastattava eettisesti ja solidaarisesti.
2. Hän tukee rauhaa, väkivallattomuutta ja kulttuurienvälistä ymmärrystä.
3. Sosiaalityö toimii osana maailmanlaajuisesta yhteisöä, joka ajaa ihmisoikeuksia ja ekologista kestävyyttä.

5. VASTUU TYÖYHTEISÖSTÄ JA AMMATTIKUNNASTA

5.1 Kollegiaalisuus ja ammatillinen kunnioitus

1. Sosiaalityöntekijä kohtelee kollegoita, opiskelijoita ja yhteistyökumppaneita kunnioittavasti, tasavertaisina ammattilaisina.
2. Kiusaaminen, syrjintä, häirintä ja epäasiallinen kohtelu on ammattieettisesti tuomittavaa.
3. Sosiaalityöntekijä jakaa osaamistaan ja tukee uusien työntekijöiden ja opiskelijoiden ammatillista kehittymistä.

5.2 Ammattitaidon ylläpito ja kehittäminen

1. Sosiaalityöntekijä huolehtii ammattitaitonsa ylläpitämisestä ja kehittämisestä osallistumalla koulutuksiin, työnohjaukseen, tutkimus- ja kehittämistoimintaan ja tiedon kriittiseen arviointiin.

2. Työntekijä tunnistaa osaamisensa rajat ja ohjaa asiakkaan tarvittaessa toisen ammattilaisen tai palvelun piiriin.

5.3 Ammattikunnan arvostuksen ja luottamuksen ylläpito

1. Sosiaalityöntekijä toimii tavalla, joka vahvistaa luottamusta sosiaalityötä ja sen ammattilaisia kohtaan.
2. Julkisissa kannanotoissa ja sosiaalisessa mediassa sosiaalityöntekijä on tietoinen roolistaan ja huolehtii, ettei luottamuksellisia asiakastietoja paljasteta.

6. VASTUU OMASTA HYVINVOINNISTA JA TYÖKYVYSTÄ

1. Sosiaalityöntekijä tunnistaa oman hyvinvointinsa ja jaksamisensa merkityksen asiakastyön laadulle.
2. Työntekijä hakee tukea (esim. työnohjaus, kollegiaallinen tuki, esihenkilökeskustelut, terveyspalvelut), kun kuormitus on liiallista tai eettinen stressi kasvaa.
3. Ammattieettisesti välttämätöntä on rajata omaa työmäärää ja tehtäväkenttää silloin, kun se on asiakasturvallisuuden tai oman terveyden edellytys.

7. EETTINEN PÄÄTÖKSENTEKO JA RISTIRIITATILANTEET

7.1 Eettiset dilemmat

Sosiaalityössä kohdataan tilanteita, joissa arvot, oikeudet tai velvoitteet ovat ristiriidassa, eikä yhtä ainoaa ilmeistä oikeaa ratkaisua ole. Sosiaalityöntekijä tunnistaa eettiset dilemmat ja käsittelee niitä tietoisesti.

7.2 Eettisen harkinnan periaatteet

Eettistä harkintaa ohjaavat erityisesti:

1. ihmisarvon ja ihmisoikeuksien ensisijaisuus

2. haitan välttäminen ja suojeluvelvoite
3. asiakkaan itsemääräämisoikeus ja osallisuus
4. oikeudenmukaisuus ja yhdenvertainen kohtelu, missä korostuu positiivinen erityiskohtelu ja tosiasialliseen yhdenvertaisuuteen pyrkiminen
5. rehellisyys ja läpinäkyvyys
6. ammattitaitoon ja tietoon perustuva harkinta, ja aina kun se on mahdollista asiakasta koskevan tiedon hankinta suoraan asiakkaalta

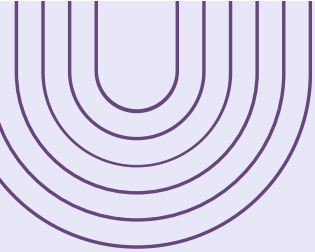
7.3 Menettelytavat eettisissä ristiriidoissa

Sosiaalityöntekijä:

1. Tunnistaa, nimeää ja dokumentoi eettisen ongelman.
2. Tunnistaa asiaan liittyvät arvot, velvoitteet, lait ja organisaation ohjeet.
3. Keskustelee tilanteesta asiakkaan ja tarvittaessa omaisten tai muiden asianosaisen kanssa asiakkaan etua kunnioittaen.
4. Käsittelee asiaa tarvittaessa työyhteisössä, työnohjauksessa tai eettisissä toimielimissä.
5. Tekee ratkaisun, jonka eettiset perusteet hän kykenee perustelemaan avoimesti ja kirjallisesti.
6. Arvioi ratkaisun seurauksia ja oppii tilanteesta myöhempää työtä varten.

8. OHJEISTON YLLÄPITO, ARVIOINTI JA PÄIVITYS

1. Sosiaalityöntekijäin liiton eettinen koodisto on elävä asiakirja, jota päivitetään säännöllisesti suhteessa lainsäädännön muutoksiin, tutkimustietoon, jäsenten kokemuksiin ja yhteiskunnalliseen tilanteeseen.
2. Jäseniä kannustetaan antamaan palautetta koodiston toimivuudesta ja soveltuvuudesta käytännön työhön, sekä nostamaan esiin uusia eettisiä kysymyksiä.

EETTINEN OHJEISTO

© Sosiaalityöntekijäin liitto ry 2025